

• Gönczöl Tünde–Teleki Lóránt •

A DIGITÁLIS KAPUŐRÖK AZ EX ANTE SZABÁLYOZÁS, A VERSENYJOG ÉS AZ ADATVÉDELEM KERESZTTÜZÉBEN

A digitalizáció következtében valamennyi gazdasági ágazatban nő az adatok, azon belül a személyes adatok jelentősége, ennek eredményeként a fogyasztói jólétet érintő versenyjogi kérdések összekapcsolódhatnak adatvédelmi problémákkal. Az egyre komplexebb problémákat egyre bonyolultabb jogalkotási és jogalkalmazási kérdések övezik, de az egyes jogterületek érvényre juttatásért felelős hatóságok között a gyakorlatban viszonylag ritkán látni kommunikációra, együttműködésre, esetleg párhuzamos fellépésre utaló jeleket. Jelen tanulmány a jogalkalmazás egyes aktuális kérdéseivel foglalkozik, így a kétszeres (többszörös) értékelés tilalmával, valamint a versenyhatóság által „átvállalt” adatvédelem kockázataival. Bemutatjuk továbbá azt is, hogy e problémák megelőzésére az egyes tagállami hatóságok milyen mechanizmusokat hoztak létre.

BEVEZETÉS

Az elmúlt évtized nemzetközi versenyjogi szakirodalma különösen nagy hangsúlyt fektetett a digitális gazdaság versenyproblémáinak elemzésére. Jelen tanulmány a versenyjog, az adatvédelem és a 2022. november 1-től alkalmazandó digitális piacokról szóló uniós jogszabály (*Digital Markets Act, DMA*)¹ interakciójának veszélyeit és lehetőségeit a jogalkalmazás szempontjából igyekszik megvizsgálni, támaszkodva az érintett hatóságok gyakorlatára és egyéb, például versenypártoló tevékenységére.

Elsőként a kétszeres értékelés tilalmára vonatkozó elv (*ne bis in idem*) érvényesülését vizsgáljuk abban az esetben, ha ugyanazon vállalkozás ugyanazon magatartása miatt egyszerre indul eljárás a DMA alapján és az uniós vagy valamely nemzeti versenyjog alapján. A probléma kérdéskörének vizsgálatát azért tartjuk indokoltnak, mivel a DMA kifejezetten rendelkezik arról a lehetőségről, hogy a tagállami versenyhatóságok az uniós, illetve saját versenyjoguk alapján határozatokat fogadjanak el ugyanarra a magatartásra, amelyre a Bizottság is bírságot szabhat ki a DMA alapján. A *ne bis in idem* szempontjából vizsgáljuk azt is, ha ugyanazt a magatartást nemcsak a fenti két jogszabály, hanem az uniós általános adatvédelmi rendelet (a közkeletű elnevezésével GDPR)² alapján is értékeli, és az az adott esetben bírságkiszabással zárul.

¹ EU [2022].

² EU [2016].

A *ne bis in idem* említése a releváns hatóságok túlzott aktivitását sejteti a háttérben, ugyanakkor bizonyos adatvédelmi eredetű versenyproblémák kapcsán egyes szerzők és bizonyos jelentések éppen hogy az adatvédelmi jogalkalmazás hiányára hívják fel a figyelmet. Az adatvédelmi jogalkalmazás hiánya kapcsán egyes források a versenyhatóságok térnyerésének szükségességét vetik fel. Ezzel a jelenséggel összefüggésben a tanulmány második részében a német versenyhatóság Facebook-ügye alapján mutatjuk be, hogy milyen hatásköri problémák merülhetnek fel a „versenyhatósági adatvédelemmel” kapcsolatban. Nem vizsgáljuk azonban, hogy a Bizottság a DMA alapján történő és akár adatvédelmi szakpolitikát is érintő jogalkalmazása mennyiben vet fel hatásköri aggályokat, tekintettel arra, hogy a DMA a Bizottság által kifogásolható magatartásokat és alkalmazható szankciókat viszonylag konkrétan meghatározza.

A hatásköri problémák mellett a tanulmány harmadik része azt is bemutatja, hogy milyen érvek szólnak amellett, hogy a versenyhatóságok a jogalkalmazás során ne hagyják teljesen figyelmen kívül az adatvédelmi jog eredményeit és közcéljait. Ez a téma kiegészíti a versenyhatósági adatvédelem problémáját, utalva arra, hogy nemcsak hatásköri problémák merülhetnek fel, hanem olyan jellegűek is, amelyek révén a versenyjog érdekkonfliktusban áll az adatvédelemmel. Ezzel kapcsolatban utalunk tehát egyrészt azokra az esetekre, amikor a hatékony verseny olyan intézkedést kíván meg, amely összeegyeztethetetlen az adatvédelem céljaival, és adatvédelmi jogi szempontból nagyon bizonytalan helyzetbe kényszerít egy vállalkozást. Másrészt olyan példákat is bemutatunk, amelyek során a vállalkozások az adatvédelemre mint a visszaélés alól mentesítő körülményre hivatkoztak valamely versenyhatósági eljárás során.

Végezetül röviden összefoglaljuk azokat a megoldásokat és gyakorlatokat, amelyek különböző versenyhatóságok követnek a fentiek megoldása érdekében.

A KÉTSZERES ÉRTÉKELÉS (*NE BIS IN IDEM*) TILALMÁNAK PROBLÉMÁJA A DMA-VAL ÉS A GDPR-REL KAPCSOLATBAN

A *ne bis in idem*, vagyis a kétszeres értékelés tilalmának elve garantálja, hogy ugyanazon személy ugyanazon cselekményének tárgyában ne lehessen többször jogerős határozatot hozni. Az elv megjelenik az Alaptörvény XXVIII. cikk (6) bekezdésében, az Európai Unió Alapjogi Chartájának (Charta) 50. cikkében, és az Emberi Jogok Európai Egyezményének (EJEE) 7. kiegészítő jegyzőkönyvében foglalt 4. cikkben is.

Noha az elvet mindhárom jogforrás a büntetőeljárások kapcsán nevesíti, ez azonban nem zárja ki annak alkalmazását bizonyos közigazgatási szankciókra nézve sem, tekintettel azok „büntetőjogias” jellegére.³ Ezt a kiterjesztő értelmezést először az

³ Lásd például 2010/2014. (IX. 30.) AB határozat 48. pont, versenyügyekre lásd ugyanezen döntés 61–63. pont.

Emberi Jogok Európai Bírósága (EJEB) az *Engel*-ügyben állapította meg: egy eljárás büntetőjogias jellege 1. a jogsértés belső jog szerinti minősítésétől; 2. a jogellenes cselekmény természetétől; és 3. a jogellenes cselekményért kiszabható büntetés súlyától függ.⁴ Az Engel-kritériumokként is ismert feltételrendszer révén került sor többek között a vámjog,⁵ a versenyjog,⁶ és az adójog⁷ által szabályozott bírságok büntetőjogias jellegének megállapítására, e büntetőjogias jellegre tekintettel pedig a *ne bis in idem* elvének alkalmazására. Az EJEB által megfogalmazott Engel-kritériumokat később az Európai Unió Bírósága (EUB) is átvette.⁸

Ha a fentiek szerint megállapításra került egy eljárás büntetőjogias jellege, akkor a *ne bis in idem* elvére abban az esetben lehet sikeresen hivatkozni, és így az első jogerős határozatot – legyen az jogsértést vagy annak hiányát megállapító, vagy bírságot kiszabó – követő eljárásokat, bírságokat kivédeni, ha az ebben érdekelt fél bizonyítja a *bis* (kétszer) és az *idem* (ugyanazt) feltételek fennállását is. A *bis* feltétel arra vonatkozik, hogy léteznie kell egy előzetes, jogerős döntésnek, míg az *idem* feltétel szerint ennek az előzetes jogerős döntésnek és a megtámadott döntésnek ugyanarra a cselekményre kell vonatkoznia.

A két feltétel közül természetesen az *idem* feltétel mibenléte adhat okot értelmezési vitákra, hiszen egy előzetes, jogerős döntés létezése (*bis* feltétel) ténykérdés. Korábban az *idem* feltétel konkrét tartalma olyannyira nem volt egyértelmű, hogy az EUB különbözőképpen közelítette meg azt a versenyjogi és az egyéb ügyekben. Amint arra Bobek főtanácsnok rámutat, a versenyjogi ügyekben az *idem* feltételhez egy, az eljárás alá vontak szempontjából szigorúbb (többelemű) teszt társult az EUB gyakorlatában.

- Egyéb ügyekben⁹ – az EJEB megközelítésével összhangban – ugyanis elegendő volt 1. a tényállás azonosságát és 2. a jogsértés elkövetőjének azonosságát igazolni (*idem factum* megközelítés).
- Versenyjogi ügyekben¹⁰ azonban az EUB a fentiekén túl, harmadik feltételként még a közelmúltban is elvárta a védett jogi tárgy azonosságának bizonyítását is (*idem*

⁴ EJEB (nagytanács), 1976. június 8-i *Engel és társai kontra Hollandia*-ítélet, 5100/71., 5101/71., 5102/71., 5354/72., 5370/72. sz. kereset, A sorozat, 22. sz.

⁵ EJEB 1988. október 7-i *Salabiaku kontra Franciaország*-ítélet, A sorozat, 141-A szám.

⁶ EJEB 1992. február 27-i *Société Stenuit kontra Franciaország*-ítélet, A sorozat, 232-A szám, EJEB A. Menarini *Diagnostics S.R.L. kontra Olaszország*-ítélet, no. 43509/08, 2011. szeptember 27.

⁷ EJEB (nagytanács), 1976. június 8-i *Engel és társai kontra Hollandia*-ítélet, 5100/71., 5101/71., 5102/71., 5354/72., 5370/72. sz. kereset, A sorozat, 22. sz.

⁸ C-489/10. sz. *Bonda*-ügyben hozott ítélet, ECLI:EU:C:2012:319, 37. pont; C-524/15 sz. *Menci*-ügyben hozott ítélet, ECLI:EU:C:2018:197, 26-27. pontok; C-117/20. sz. *bpost SA kontra Autorité belge de la concurrence*-ügyben hozott ítélet, ECLI:EU:C:2022:202, 25. pont.

⁹ C-436/04. sz. *Van Esbroeck*-ügyben hozott ítélet, ECLI:EU:C:2006:165; C-524/15. sz. *Menci*-ügyben hozott ítélet, ECLI:EU:C:2018:197.

¹⁰ C-17/10. sz. *Toshiba Corporation és társai*-ítélet, ECLI:EU:C:2012:72, 97. pont; C-857/19. sz. *Slovak Telekom a.s. kontra Protimonopolný úrad Slovenskej republiky*-ügyben hozott ítélet, EU:C:2021:139, 43. pont.

crimen megközelítés). Utóbbi megközelítés nyilvánvalóan hátrányos volt az eljárás alá vontakra nézve, hiszen a *ne bis in idem* elvén alapuló védekezés rögtön megdőlt, ha valamely eljáró hatóság bizonyítani tudta, hogy más jogi tárgy kapcsán indított eljárást (így például ha fogyasztóvédelmi, adatvédelmi, versenyjogi, hírközlési jogi tárgy kapcsán).

Ez a „kettős mérce” egészen addig állt fenn, amíg a *bpost*-ügyben¹¹ az EUB nagytanácsa, amely többek között a különösen nagy jelentőségű ügyekben jár el, a brüsszeli fellebbviteli bíróság, a Cour d’Appel de Bruxelles előzetes döntéshozatali kérelme nyomán az *idem factum* megközelítés mellett foglalt állást, és azt rögtön alkalmazta egy másik (*Nordzucker*¹²) ügyben is, megerősítendő a döntés következetességét. Az EUB tehát korábbi gyakorlatával szakítva versenyjogi ügyekben is elegendőnek találta 1. a tényállás¹³ és 2. az *elkövető azonosságát* a *ne bis in idem* elvére való hivatkozáshoz, sőt kifejezetten utalt arra, hogy a *védett jogi tárgy ugyanazon jogsértés fennállásának megállapítása szempontjából irreleváns*.¹⁴ A tényállás azonossága kapcsán az EUB ugyanakkor tisztázta, hogy a feltétel kizárólag azonosság esetén teljesül, hasonlóság esetén nem.¹⁵

Az alapeljárás tényállása szerint a belga *bpost* postai szolgáltatóra 2011-ben a belga postai szolgáltatásokat szabályozó hatóság bírságot szabott ki (a 97/67. irányelv 12. cikkének megfelelő tagállami rendelkezés alapján), amiért a *bpost* diszkriminatív árazási rendszert vezetett be az ügyfelei vonatkozásában. A postai szolgáltatásokat szabályozó hatóság döntését ugyan a belga bíróságok a *bpost* fellebbezésére tekintettel megsemmisítették, a belga versenyhatóság azonban 2012 decemberében olyan határozatot fogadott el, amely szerint a *bpost* ugyanezen diszkriminatív árazása megvalósította az EUMSZ 102. cikkben és az annak megfelelő nemzeti jogban foglalt erőfölénnyel való visszaélést, amiért a szolgáltatót 37 millió eurós bírsággal sújtotta. A *bpost* a versenyhatóság döntésével szembeni fellebbezés során azzal érvelt, hogy az sérti a *ne bis in idem* tilalmát, míg a versenyhatóság azzal védekezett, hogy mivel a két hatóság határozata különböző jogi tárgyak védelmén alapul, ezért a kétszeres értékelés tilalmának elve nem sérül.

¹¹ C-117/20 sz. *bpost SA kontra Autorité belge de la concurrence*-ügyben hozott ítélet, ECLI:EU:C:2022:202.

¹² C-151/20. sz. *Bundeswettbewerbshörde kontra Nordzucker AG és társai*-ügyben hozott ítélet, ECLI:EU:C:2022:203, 39–40. pont.

¹³ A fentebb hivatkozott *bpost*-ügy szerint a tényállás azonossága „az egymáshoz elválaszthatatlanul kötődő konkrét körülmények vagy magatartások együttesének azonossága”.

¹⁴ C-117/20 sz. *bpost SA kontra Autorité belge de la concurrence*-ügyben hozott ítélet, ECLI:EU:C:2022:202, 34. pont.

¹⁵ Uo. 36. pont.

A döntés tehát lényegesen kedvezőbb helyzetbe hozza a vállalkozásokat, hiszen kihúzza a talajt a hatóságok azon érve alól, miszerint a különböző szervek által kiszabott bírságok különböző jogi tárgy védelmét szolgálják, ezért nem teljesülnek a *ne bis in idem* elvre hivatkozás feltételei.

Az EUB ugyanakkor emlékeztet arra, hogy még a *ne bis in idem* elv sem érvényesül minden körülmények között: a Charta 52. cikk (1) bekezdése ugyanis megte-remti a lehetőségét valamely alapvető jog korlátozásának, melyek kapcsán a releváns szempontokat az EUB részletesen ki is fejtette.¹⁶

1. A kétszeres értékelést tiltó elv korlátozását *törvénynek kell előírnia*: mivel a szóban forgó ügyben mindkét érintett határozat törvény által előírt (lehetővé tett) eljáráson alapult, ezért ez a feltétel teljesült.
2. A szankciók halmozásának lehetősége tiszteletben tartja a *ne bis in idem* elv *lényeges tartalmát*: az EUB szerint a lényeges tartalom sérelme abban az esetben valósult volna meg, ha ugyanazon tényállás miatt ugyanazon jogalapon indult volna eljárás, mivel azonban a két határozat két külön jogalapon (feltételezhetően anyagi értelemben) megindított eljárás eredménye, ezért nem állapítható meg a lényeges tartalom sérelme.
3. A kétszeres értékelés tilalma elvének korlátozása *közérdekű célt szolgál*: e tekintetben az EUB azt tartotta fontosnak kiemelni, hogy az alapügyben szereplő két szabályozás jogpolitikai céljai eltérők (tudniillik a verseny torzulásának megakadályozása, illetve a postai szolgáltatások liberalizációja), vagyis jogszerű, ha egy tagállam egyszerre szankcionálja a versenyjogi és az ágazati szabályok megsértését.
4. Az *arányosság elvének* tiszteletben tartása: az arányosság feltételét az EUB abban az esetben látta teljesülni, ha az egyes eljárások egymást oly módon egészítik ki, hogy közben nem jelentenek túlzott terhet az érintett személy számára. Az EUB ezen érveléséből következik, hogy lényegében megkerülhetetlen egyfajta koordináció az egyes jogalkalmazók között.
5. Az eljárások és szankciók halmozása csak a *szigorúan szükséges* mértékben korlátozza a kétszeres értékelés tilalmának elvét: ezen pont alatt az EUB több konkrétumot is megfogalmaz. A *szabályozásnak (az eljárásokat lehetővé tevő jogszabályoknak) világosnak és pontosnak kell lennie*, hogy a vállalkozás előre felmérhesse, hogy magatartása egyszerre két jogi rezsím rosszállását válthatja ki, a hatóságoknak pedig összehangoltan, rövid időn belül és egymással koordinálva kell lefolytatniuk a vizsgálatot, bizonyítva azt, hogy az eljárások halmozása szükséges volt a két eljárás közötti tárgyi és időbeli kapcsolatra tekintettel. Emellett a *második kiszabott bírságnak figyelembe kell vennie az előzőleg kiszabott bírságot*.

A fentieket összegezve tehát megállapítható, hogy a jelenlegi uniós joggyakorlat szerint a *ne bis in idem* felhívásához mindenekelőtt az adott eljárás büntetőjogias jellegét szükséges igazolni, hiszen az elv csak ilyen keretek között érvényesíthető.

¹⁶ Uo. 40–58. pont.

Ha egy eljárásról megállapítható annak büntetőjogias természete, akkor vizsgálendő, hogy vajon egy kiszabott szankció (bírság) ugyanarra a személyre és ugyanazon (nem pedig csak hasonló) történeti tényállásra vonatkozik. Ha a személy és a tényállás is ugyanaz, akkor az érintett sikeresen hivatkozhat a kétszeres értékelés tilalmára. Az elv érvényesülése azonban még ekkor is háttérbe szorulhat, ha teljesülnek a Charta 52. cikk (1) bekezdésében meghatározott – EUB által értelmezett – szempontok.

Kétszeres értékelés veszélye a DMA és a (tagállami) versenyjog kapcsán

DMA és annak jogalkalmazási kérdései • A 2022. november 1-től hatályos DMA szabályozási rendszerének alapja, hogy a Bizottság – elsősorban kvantitatív szempontok (forgalom, a felhasználók száma, az érintett tagállamok száma) alapján – kapuőrnek minősít egy alapvető platformszolgáltatást nyújtó vállalkozást. A kapuőrnek minősített vállalkozásnak *ex ante* jellegű magatartási szabályoknak kell megfelelnie.¹⁷ A kapuőrök így például nem biztosíthatnak kedvezőbb elbánást a saját platformjuk felületén versenyző saját terméküknek vagy szolgáltatásuknak (versenytársakhoz képest előnyösebb megjelenés, kedvezőbb adathozzáférés), nem köthetik a platformhoz való hozzáférést egyéb szolgáltatások igénybevételéhez, ugyanakkor lehetővé kell tenniük, hogy az üzleti felhasználóik a platformon kívül is hirdethessék ajánlataikat és szerződést köthessenek az ügyfeikkel.

A hatóságok a DMA fenti struktúrájától komoly jogalkalmazási hatékonyságnövekedést várnak. A kvantitatív küszöbszámok ugyanis egy huszárvágással megkarítják azt az akár többéves munkát, amely erőfőlényes ügyekben az érintett termékpiac meghatározásához és az ezen belüli erőfölény megállapításához szükséges. E várt hatékonyság miatt a DMA elfogadásának útját jogpolitikai okokból komoly hatóságközi viták szegélyezték.¹⁸ A DMA kikényszerítésére felhatalmazott Bizottság mellett a tagállami hatóságok ugyanis alig kaptak valamilyen érdemi szerepet, ráadásul az első szövegtervezet alapján az sem volt teljesen egyértelmű, hogy a tagállami jogalkotóknak és jogalkalmazóknak marad-e, és ha igen, milyen terjedelmű mozgásterük marad a kapuőrökre vonatkozó jogszabályok, közigazgatási határozatok meghozatala kapcsán.¹⁹

A bizonytalanságok részben azzal (is) magyarázhatók, hogy a DMA-t a Bizottság megpróbálta formálisan a lehető leginkább elválasztani a versenyjegtől,²⁰ noha

¹⁷ DMA 5. és 6. cikk (EU [2022] 33–36. o.)

¹⁸ Lásd például ECN [2021].

¹⁹ EB [2020], Mündt [2021] 25. o.

²⁰ Lásd a DMA (11) preambulumbekzdés, miszerint:

„[A]z EUMSZ 101. és 102. cikke, valamint a megfelelő, többoldalú és egyoldalú versenyellenes magatartásra vonatkozó nemzeti versenyjogi szabályok, továbbá az összefonódás-ellenőrzés célja a torzulásoktól mentes piaci verseny védelme. E rendelet célja kiegészíti a versenyjogi szempontból meghatározott, bármely adott piacon a torzulásoktól mentes verseny védelmé-

teljesen nyilvánvaló, hogy a kötelezettségek jelentős része korábbi vagy jelenleg is folyamatban lévő erőfölényes ügyekben vizsgált kárelméleteken alapul.²¹ A DMA versenyjogtól való formális elhatárolása feltételezhetően azért állt a Bizottság érdekében, mert így lehetősége nyílt az EUMSZ 114. cikkét (belső piac) megjelölni a jogszabály jogalapjaként, amely – szemben a klasszikus, 103. cikk szerinti versenyjogi jogalappal – nem igényel egyhangú döntéshozatalt a Tanácsban. Az egyhangúság eléréséhez ugyanis valószínűleg jelentősen fel kellett volna hígítani a DMA szabályait, tekintettel a meglehetősen eltérő tagállami álláspontokra (például az Írország részéről tapasztalható engedékenyebb hozzáállás kapcsán, ahol több digitális kapuőr is honos, amelyek jelentős lobbierőt képviselnek az ír álláspont kialakítása során).

Végeredményben a DMA 1. cikk (5) bekezdése, jöllehet megtiltja a tagállamoknak, hogy a versengő és tisztességes piacokat biztosítandó (mint DMA által védett jogi tárgyak) törvényi, rendeleti vagy közigazgatási intézkedéseikkel további kötelezettségeket állapítsanak meg a kapuőrökre, mindazonáltal az 1. cikk (6) bekezdése rögtön rögzíti is, hogy ez a tilalom nem akadályozza meg a tagállamokat az EUMSZ 101. és 102. cikke, és ezek nemzeti megfelelőinek alkalmazásában, továbbá abban sem, hogy az egyoldalú magatartás más formáit tiltó nemzeti versenyszabályokat alkalmazzanak, amennyiben azokat a kapuőröktől eltérő vállalkozásokra alkalmazzák, vagy amelyek további kötelezettségeket rónak a kapuőrökre. Ennek az elsőre nehezen átlátható szabályozásnak a lényege legegyszerűbben akként ragadható meg, hogy a tagállamok ugyan nem alkalmazhatják a DMA-t, és a DMA alapján kapuőrként minősített vállalkozásokra nem szabhatnak ki a DMA-val azonos célú többletkötelezettségeket vagy nem alkalmazhatnak bírságot a DMA megsértése miatt, ugyanakkor az uniós vagy nemzeti versenyszabályok alapján ugyanezeknek a magatartási kötelezettségeknek a megállapítása és a bírságok kiszabásának lehetősége továbbra is a rendelkezésükre áll a nem kapuőr vállalatok vonatkozásában, illetve a kapuőrök vonatkozásában is egyedi versenyjogi jogsértések esetén, amennyiben a versenyjogi jogalkalmazás nem ellentétes a DMA alapján kirótt kötelezettségekkel, illetve azok egységes belső piaci alkalmazásával.

Ugyanakkor, amint arra Jacques Steenbergen, a belga versenyhatóság elnöke is rámutatott, egyáltalán nem egyértelmű, hogy mégis mi tekintendő ellentétesnek.²² Ellentétes döntések ugyanis elméletileg egyáltalán nem is szülehetnek, hiszen a DMA kizárólagos alkalmazója a Bizottság. Legfeljebb tehát az lenne ellentétesnek tekinthető, ha a tagállam klasszikus versenyjogi jogalapon állapítana meg jogsértést,

.....
nek célját, de eltér attól, mivel azt kívánja biztosítani, hogy azok a piacok, amelyeken a kapuőrök jelen vannak, versengő és tisztességes piacok legyenek és maradjanak, függetlenül az olyan tényleges, potenciális vagy vélelmezett hatásoktól, amelyeket az e rendelet hatálya alá tartozó valamely kapuőr magatartása egy adott piacon levő versenyre gyakorolhat. E rendelet célja tehát az említett szabályok által védettől eltérő jogi érdek védelme, és e rendeletet az említett szabályok alkalmazásának sérelme nélkül kell alkalmazni." (EU [2022] 3. o.)

²¹ Tóth [2021] 50–54. o.

²² Steenbergen [2021] 11. o.

ez ugyanakkor nehezen kezelhető a DMA 1. cikk (6) bekezdésének szempontjából, miszerint a DMA nem érinti a tagállami hatóságok részéről a versenyjog szabályainak alkalmazását.

DMA és a kétszeres értékelés tilalmának kapcsolata ♦ Az előzőkben ismertetett hatásköri zűrzavar olyan esetekhez vezethet, ahol egy a Bizottság által kapuőrnek minősített erőfölényes vállalat ugyanazért a magatartásáért egyszerre néz szembe egy tagállami hatóság által (versenyjogi jogalapon) és a Bizottság által (DMA-jogalapon) indított eljárással. A probléma valóságát kiválóan szemlélteti a holland versenyhatóság (ACM) Apple-lel szemben folytatott eljárása.²³ Az ACM ugyanis 50 millió eurós bírságot szabott ki azért, mert az Apple – erőfölényével visszaélve – csak a saját fizetési szolgáltatójának igénybevételét tette lehetővé az iOS-en belüli tranzakciók lebonyolításához.²⁴ Ez a gyakorlat a DMA 5. cikk (7) bekezdése szerint is jogellenes lenne, miszerint

- ♦ „a kapuőr nem írhatja elő a végfelhasználók számára, hogy az ő [...] pénzforgalmi szolgáltatását vagy pénzforgalmi szolgáltatások nyújtását támogató technikai szolgáltatást – például alkalmazáson belüli vásárlásra szolgáló fizetési rendszerét – használják, illetve nem írhatja elő az üzleti felhasználók számára, hogy az említetteket használják, kínálják, illetve együttműködjenek azokkal.” (EU [2022] 34. o.)

Itt most arra a kérdésre próbálunk meg választ találni, előfordulhat-e, hogy a vállalkozásokkal szemben párhuzamos/megkettőzött eljárások indulnak, ha magatartásuk egyszerre sérti a DMA szerinti kötelezettségeiket és a versenyjogi szabályokat? Alkalmazható-e ilyen esetben a *ne bis in idem* jogelve, és így mentesülhet-e a vállalkozás az alól, hogy mindkét jogi rezsim szerint az igencsak súlyos (akár az éves forgalom 10 százalékát kitevő) bírságot kelljen megfizetnie?

Amint arra korábban utaltunk, versenyjogi ügyekben az EUB hagyományosan oly módon alkalmazta a *ne bis in idem* elvét, hogy megvizsgálta, hogy a különböző eljárások, határozatok által védett jogi tárgyak azonosak vagy különbözőek voltak-e. Ha a védett jogi tárgy azonos volt, akkor meg lehetett állapítani a kétszeres értékelés tilalmának sérelmét, ha azonban különböző volt, akkor a két eljárás és akár a két bírság elfogadható volt.

Ezt a problémát a DMA akár még ki is küszöbölhette volna, hiszen a DMA a (11) preambulumbekkezdésben egyértelműen elhatárolja az általa védett jogi tárgyat az EUMSZ 101. és 102. cikk, valamint a nemzeti versenyszabályok által védett jogi tárgytól (ugyanakkor a DMA és a versenyjog különbségét józan ésszel mégiscsak nehéz elfogadni egy olyan jogszabály esetében, ahol az egyes kötelezettségek mö-

²³ ACM [2021].

²⁴ Autoriteit Consument & Markt, Case no. ACM/19/035630.

götti megfontolások a Bizottság versenypolitikai főigazgatóságának közelmúltbeli ügyeiből származnak).²⁵

A fentiekben bemutatott *bpost*-ügy óta azonban az is elegendő a *ne bis in idem* sérelmének megállapításához, ha a szankció 1. ugyanazon magatartás miatt 2. ugyanazon személlyel szemben kerül kiszabásra. Ez alapján tehát úgy tűnik, hogy *amennyiben egy vállalkozással szemben ugyanazon magatartása miatt egyszerre szab ki bírságot a Bizottság a DMA hatálya alatt, valamint valamely versenyhatóság az uniós vagy tagállami versenyjog sérelme miatt, akkor megállapítható a kétszeres értékelés tilalmának sérelme.*

Ezen a ponton azonban újra utalunk arra, hogy a kétszeres értékelés tilalma a Charta 52. cikke alapján és az EUB által a *bpost*-ügyben ismertettek szerint korlátozható, ugyanakkor a korlátozásnak szükségesnek és arányosnak kell lennie, így az egyes bírságoknak figyelembe kell venniük egymást. Talán éppen ezzel magyarázható, hogy a DMA (86) preambulumbekzdése az utolsó pillanatban egészült ki a következő fordulatokkal:

- „[a] kötelezettségek nem teljesítése és az eljárási szabályok megszegése miatt megfelelő mértékű pénzbírságokat és kényszerítő bírságokat is meg kell határozni, [...] a *ne bis in idem* elvvel összhangban. [...] Annak érdekében, hogy a kiszabott pénzbírságok és kényszerítő bírságok összege megfeleljen az elkövetett jogsértések súlyosságának, a Bizottságnak figyelembe kell vennie különösen azokat a pénzbírságokat és kényszerítő bírságokat, amelyeket ugyanazon jogi személyre ugyanazon tények miatt más uniós vagy nemzeti szabályok megsértésével kapcsolatos eljárásokban jogerős határozat útján kiszabtak.” (EU [2022] 23. o.)

Kétszeres (többszörös) értékelés tilalmának veszélye a DMA, a versenyjog és az adatvédelem metszetében

Az adatalapú gazdaság fejlődésével összhangban bizonyos magatartások egyszerre válnak relevánssá a klasszikus versenyjog, a DMA és az adatvédelem szempontjából is.

A DMA 5. cikk (2) bekezdése például a kapuőrökre vonatkozó kötelezettségként írja elő, hogy az általa kezelt személyes adatok eredeti célhoz képest eltérő célból történő felhasználásához vagy a más szolgáltatásból származó adatokkal való összekapcsolásukhoz a GDPR 4. cikk 11. pontjában meghatározott és a 7. cikkének megfelelő önkéntes hozzájárulás szükséges. Mivel a DMA 5. cikk (2) bekezdésében foglalt magatartások a GDPR szerinti adatkezeléseknek is tekinthetők, ezért amennyiben a kapuőr nem, vagy nem a GDPR követelményeinek megfelelő hozzájárulás alapján kezeli az adatokat,

²⁵ A DMA (11) preambulumbekzdése a versenyszabályok által védett jogi tárgyat a torzulásoktól mentes piaci verseny védelmeként azonosítja, míg saját célját a versengő és tisztességes piacok megteremtésében és fenntartásában.

akkor egyszerre állapítható meg a DMA és a GDPR sérelme is. Megjegyezzük, hogy a közelmúltban az ír adatvédelmi hatóság rekordösszegű, 405 millió eurós bírságot szabott ki a Metára többek között éppen azért, mert bizonyos adatokat hozzájárulás nélkül kezelte.²⁶ Ez alapján tehát úgy tűnik, hogy ugyanazon magatartás miatt nemzeti hatóságok által megállapított adatvédelmi bírság, valamint a DMA 5. cikk (2) bekezdésére tekintettel a Bizottság által kiszabott bírság veszélye is fenyegeti a vállalkozásokat. Erre a lehetőségre a DMA (37) preambulumbekzdése is utal, amely rögzíti, hogy

- ♦ „[e]z a rendelet nem érinti az (EU) 2016/679 rendeletet, beleértve annak végrehajtási keretét is, amely továbbra is teljes mértékben alkalmazandó az érintetteknek az említett rendelet szerinti jogaik megsértésével kapcsolatos bármely követelése tekintetében.” (EU [2022] 9. o.)

Ugyanez a magatartás (tudniillik a GDPR szerinti jogellenes adatgyűjtés) sérelmezhető a klasszikus versenyjog szempontjából is. A Bundeskartellamt német versenyhatóság alább részletesen is ismertető Facebook-ügyben hozott határozatának egyik fontos eleme volt, hogy a Bundeskartellamt a Facebook erőfölénnyel való visszaéléseként minősítette azt, hogy a vállalkozás olyan szerződéses feltételeket fogadtat el a felhasználókkal (adatvédelmi szóhasználatban érintettekkel), amelyek korlátozzák az információs önrendelkezéshez fűződő alapjogukat.²⁷ A hatóság ezen belül hivatkozott arra is, hogy az adatgyűjtéshez való hozzájárulás nem teljesítette a GDPR 7. cikk szerinti követelményeit.²⁸

Következésképp tehát azonosíthatók olyan magatartások is – az adatalapú gazdaság térnyerésére tekintettel pedig valószínűleg egyre több –, amelyeket egyszerre lehet bírságotlani a DMA, az uniós/tagállami versenyjog és a GDPR szabályai alapján. Más kérdés, hogy mivel az EUB a *bpost*-ügyben már a bírságotl tényállás és az elkövető azonossága esetében is a *ne bis in idem* sérelmét állapította meg, ezért az egyes hatóságoknak figyelembe kell venniük a másik hatóság eljárását vagy bírságát, amely az ügy adatvédelmi érintettsége esetén belső egyeztetésekre kényszerítheti az eljárni (bírságotl kiszabni) kívánó adatvédelmi és versenyhatóságokat, illetve a Bizottságot (ha a DMA alkalmazása is felmerül). Csak az ilyen egyeztetésekkel lehet ugyanis hatékonyan biztosítani, hogy a *ne bis in idem* sérelmére a Charta 52. cikkének (1) bekezdésével összhangban kerüljön sor, vagyis tiszteletben tartva a *ne bis in idem* elvének lényeges tartalmát, arányosan, és csak akkor és annyiban, amennyiben az elengedhetetlen, és ténylegesen az Európai Unió által elismert általános érdekű célkitűzéseket vagy mások jogainak és szabadságának védelmét szolgálja.

²⁶ Az adatkezeléssel kapcsolatos problémát nem az ír hatóság állapította meg, hanem az európai adatvédelmi hatóságok közötti egyeztetés eredményeként az Európai Adatvédelmi Testület (EDBP) 2/2022. számú kötelező erejű döntése (lásd *EDPB* [2022] 63. o.).

²⁷ Bundeskartellamt, B6-22/16. sz. *Facebook*-ügy, 527–529. pont.

²⁸ Bundeskartellamt, B6-22/16. sz. *Facebook*-ügy, 644–646. pont.

„VERSENYHATÓSÁGI ADATVÉDELEM” KOCKÁZATAI – HATÁSKÖRI AGGÁLYOK A BUNDESKARTELLAMT FACEBOOK-ÜGYÉN KERESZTÜL

Az elmúlt években számos olyan jelentés és tanulmány látott napvilágot, amelyek a digitális piacok meghatározó szereplői által generált versenypolitikai és adatvédelmi problémákat szakpolitikai, jogalkalmazási szempontból elemzik.²⁹ E tanulmányok közös jellemzője, hogy a versenypolitikai problémákat szorosan összekapcsolják az adatvédelmi problémákkal, rámutatva, hogy a jelentős piaci hatalommal rendelkező, akár monopóliumközeli helyzetben lévő platformok a fogyasztók választási lehetőségeinek hiányára tekintettel elképesztő mennyiségű személyes adatot gyűjtenek. A személyes adatokhoz történő kiváltságos hozzáférés pedig a vállalkozások gazdasági befolyásának további megerősödéséhez vezethet, például belépési korlátok létrehozása, a piacok versenytársak előtti lezárása révén, vagy pedig a közöttük és a fogyasztók között fennálló, nagyfokú információs aszimmetriát kihasználva a fogyasztók viselkedésének manipulálásával. Ezek a piaci kudarcok ráadásul képesek egymást is felerősíteni, amelyek további adatvédelmi és versenypolitikai problémákat okozhatnak.

Mivel azonban a GDPR 56. cikk (1) bekezdése alapján bevezetett „one-stop-shop” miatt főszabály szerint csak az adatkezelő vállalkozás tevékenységi központjának helye szerinti adatvédelmi hatóság jogosult eljárni az adott adatkezelő egész unión belüli magatartása kapcsán, és ezek a hatóságok feltételezhetően gazdaságpolitikai okokból nem kívánják túlságosan aktívan érvényesíteni a GDPR rendelkezéseit a területükön letelepedett vállalkozásokkal szemben, ezért a digitális piacok adatvédelmi problémáinak jelentős része kezeletlenül maradt.³⁰ Ennek következtében azonban számos tanulmány és versenyhatóság is foglalkozni kezdett azzal, hogy mely adatvédelmi problémák okoznak versenyproblémákat is, és hogy ezeket a versenyjog keretrendszerén belül hogyan lehetne kezelni.³¹ Megjelent a *privacy advocacy* fogalma, amely a versenyhatóságok kapcsán olyan helyzetre utal, amikor egy adott intézkedés alapján úgy tűnik, hogy a versenyhatóság megpróbálja kikényszeríteni az adatvédelmi megfelelést.

Az elmélet gyakorlatba történő átültetésében úttörőszerepet játszott a német versenyhatóság Facebook-döntése, amely során a hatóság a német versenytörvénynek egy sajátos rendelkezésére tekintettel – mely a többoldalú és hálózatos piacokon egy speciális feltételrendszer alapján teszi lehetővé az erőfölény vizsgálatát³² – megállapította, hogy a Facebook visszaél az erőfölényes helyzetével akkor, amikor üzletfeleit (felhasz-

²⁹ *Crémer és szerzőtársai* [2019], *Furman* [2019], *Stigler Center* [2019], akadémiai körből például Douglas [2021]3. o., *Kerber* [2021].

³⁰ Természetesen azt sem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy az adatvédelmi jog sokkal kevésbé kiforrott, aminek a következtében a hatóságoknak gyakran jelentős kockázatvállalási hajlandósággal és erőforrásokkal kell rendelkezniük ahhoz, hogy a bíróságok ne semmisítsék meg a döntéseiket.

³¹ *OECD* [2020], *Autorité de la Concurrence–Bundeskartellamt* [2016], *Crémer és szerzőtársai* [2019], *Graef* [2016].

³² A német versenytörvény, a Gesetz gegen Wettbewerbsbeschränkungen 18. cikk (3a) bekezdése.

nálókat) lényegében korlátlan adatgyűjtést engedélyező és adatvédelmi szempontból is jogellenes feltételek elfogadására kényszeríti,³³ és egyben a jogsértő magatartás abbahagyására (ti. adatkezelési gyakorlatának megváltoztatására) kötelezte a Facebookot.

A Facebook a Bundeskartellamt eljárását hatásköri szempontból kifogásolta, mondván, hogy a versenyhatóság mintha adatvédelmi hatóságként járt volna el, hiszen – túllépve a jogalap kérdésén – lényegében egy GDPR hatálya alá tartozó cselekményt szankcionált olyan magatartási előírással, amely megállapítására a GDPR szerint csak az adatvédelmi hatóságok jogosultak.

Ugyanakkor mindenképpen szükséges rávilágítani arra, hogy a német gazdasági felfogástól és az az alapján megalkotott német versenyhatóságtól egyáltalán nem idegen, hogy a szűk versenyvédelmen túl további szempontokat is előtérbe helyezzen, és kifejezetten aktivista módon lépjen fel az olyan magatartással szemben, amely a klasszikus antitröszt-megközelítés alapján nem feltétlenül lennének elmarasztalhatók. A sajátos német felfogás leginkább talán a Facebook-döntésnek abban a bekezdésében szembeötlő, amelyben a hatóság egy korábbi ügyből vezeti le,³⁴ hogy ha egy fél erőfölényes helyzeténél fogva fogadtat el a másik féllel olyan szerződéses feltételeket, amelyek az olyan alkotmányos alapjogokat is korlátozzák, mint az információs önrendelkezéshez és a személyes adatok védelméhez való jog, akkor a versenytörvény alapján történő beavatkozás szükséges és megalapozott.³⁵ Korántsem veszélytelenek azonban az ilyen kijelentések, hiszen ha egy hasonló megállapítást esetleg a bíróság is fenntartana, akkor lényegében tényleg semmi sem akadályozná meg a versenyhatóságot abban, hogy – amennyiben megállapítható, hogy egy vállalat gazdasági erőfölényes helyzetben van – analógia útján bármely olyan magatartást, amely valamely alapjog sérelmét okozza, versenyjogi értelemben vett visszaélésként értékelhessen, a magatartás gazdasági hatásainak elemzése nélkül.³⁶

Az ügy megítélése a német bíróságok között sem egyértelmű: az eljáró alsóbb szintű bíróság hajlott arra, hogy a Facebook magatartása egyáltalán nem versenyjogsértő, ezért felfüggesztette a Bundeskartellamt határozatának végrehajtását, a felfüggesztéssel szembeni fellebbezést elbíráló német szövetségi legfelsőbb bíróság, a Bundesgerichtshof azonban mégis védelmébe vette a hatóságot. Azt a Bundesgerichtshof is érezhette, hogy nem túl szerencsés, hogy egy versenyhatóság azonnal versenyjogsértést állapít meg, ha egy erőfölényes vállalat alapjogot sért, vagyis

³³ Bundeskartellamt, B6-22/16. sz. *Facebook*-ügy, 526–527. pont.

³⁴ Bundesgerichtshof, KZR 6/15. sz. *Pechstein*-ügy, 55. pont.

³⁵ Bundeskartellamt, B6-22/16. sz. *Facebook*-ügy, 527–529. pont.

³⁶ Megjegyzendő, hogy a *more economic approach* a közelmúltban az erőfölénnyel való visszaélés nyilvánvaló (*per se*) kategóriájának utolsó bástyáját is ledöntötte (lásd: T-286/09 sz. *Intel Corporation Inc. kontra Európai Bizottság*-ügyben hozott ítélet, ECLI:EU:T:2022:19, 144–149. pont). A jelen bekezdés szempontjából ez azért jelentős körülmény, mivel ha elfogadjuk, hogy mostanra lényegében nincsen „nyilvánvaló”, objektív visszaélés, vagyis minden esetben szükséges a gazdasági elemzés, akkor felmerül a kérdés, hogy egy alapjogsérelmet milyen eszközökkel lehet gazdaságilag vizsgálni – valószínűleg igencsak spekulatíve.

lényegében bármilyen alapjog sérelme esetén beavatkozhatna. Ugyanakkor ahelyett, hogy érdemben reflektált volna a hatóság adatvédelmi jellegű érveire, inkább csak finomhangolta annak megközelítését, és a – német jogi tradícióktól szokatlan bírói aktivizmus által – sokkal inkább versenyjogi köntösbe bújtatta az alapproblémát. A szövetségi legfelsőbb bíróság ugyanis visszatért az alapokhoz, és ahelyett, hogy a magatartás adatvédelmi megfelelőségét hosszasan elemezte volna, kontrafaktuális megközelítéssel mindössze annyit állapított meg, hogy a Facebook visszaélése igazából nem is abban áll, hogy adatvédelmi jogi szempontból is kifogásolható módon kényszeríti a felhasználókat az adatkezeléshez való „hozzájárulásra”, hanem abban, hogy versenyzői piacokon a felhasználóknak lehetőségük lenne választani aközött, hogy elfogadják-e a feltételeket, vagy sem. Ehelyett azonban olyan szolgáltatások igénybevételére (amelyek rendszerint adatgyűjtéssel járnak, például a célzott hirdetések) vannak kényszerítve, amelyek esetleg bőven túlmennek az eredeti felhasználási céljaikon.³⁷

A felfüggesztő végzéssel szembeni fellebbezést követően az ügy tárgyalását folytató alsóbb szintű bíróság végleg pontot akar tenni a „versenyhatósági adatvédelem” kérdésére azáltal, hogy az egész problémakört előzetes döntéshozatalra utalta az EUB elé, a az ügy elbírálása jelenleg is folyamatban van.³⁸

ADATVÉDELMI SZEMPONTOK VERSENYHATÓSÁGI ELJÁRÁSOKBAN VALÓ FIGYELMEN KÍVÜL HAGYÁSÁNAK VESZÉLYEI

Az adatvédelem és a versenyjog konkuráló érdekei • A versenypolitikai és az adatvédelmi problémák a fentiekben ismertetettek szerint tehát szorosan összekapcsolódhatnak, ennek ellenére a két, közpolitikát védő versenyjog és adatvédelmi jog közé nagyon sokáig igen erős határvonalat húzott mind a Bizottság,³⁹ mind az EUB.⁴⁰ Az elővigyázatosság egyáltalán nem tűnt indokolatlannak, hiszen nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy a két jogterület alapvetően más eszközökkel más közpolitikai célokat hivatott elérni. Elég csak arra gondolni, hogy míg a versenyjog célja a torzulásmentes verseny megteremtésén keresztül a fogyasztói jólét általános védelmében foglalható össze, addig az adatvédelem ehhez képest az egyén számára hivatott védelmezni a magánélethez való jogot, és ennek keretén belül a személyes adatok védelmét.

Konkrét példával élve a torzulásmentes versenyt biztosító versenyjogi megközelítés az erőfölényt lehetővé tevő adatállományok esetében valószínűleg azt találná a legmegfelelőbbnek, ha az erőfölényes vállalatot – visszaélés, például a hozzáférés megtagadása esetén – arra köteleznék, hogy az erőfölény szempontjából kulcsfontosságú adatállományhoz biztosítson hozzáférést harmadik személyek számára is.

³⁷ Bundesgerichtshof, KVR 69/19. sz. *Facebook*-ügy, 58–59. pont.

³⁸ Lásd C-252/21. sz. *Meta Platforms és társai*-ügy.

³⁹ Lásd *OECD* [2020] 26–29. o.

⁴⁰ C-238/05. sz. *Asnef-Equifax*-ügyben hozott ítélet, ECLI:EU:C:2006:734, 63. pont.

E megközelítés azonban nyilvánvalóan elfogadhatatlan az adatvédelem szempontjából, hiszen ez a gyakorlatban a személyes adatok feletti kontroll hatékonyságát igen jelentősen csökkentené.

Elképzelhetők tehát olyan helyzetek, amikor a versenyhatóság nem az adatvédelem patrónusaként lép fel, hanem éppen ellenkezőleg, olyan intézkedésre készül, amely szükséges a hatékony verseny fenntartásához, de ellentétes az adatvédelem alapelveivel. Ilyen körülmények között természetesen esetről esetre szükséges mérlegelni, hogy a személyes adatok védelméhez vagy a gazdasági hatékonysághoz fűződik nagyobb érdek, az azonban gyakorlati problémákat vehet fel, ha ezt a mérlegelést egyedül a versenyhatóság végzi el, figyelmen kívül hagyva az adatvédelmi szerveket. A digitális piacok ilyen jellegűre tekintettel igen érzékeny területek mind a versenyhatóságok, mind pedig az adatvédelmi hatóságok számára, ám a koherens és harmonikus jogalkalmazás elképzelhetetlen anélkül, hogy az érintett jogalkalmazók párbeszédet folytassanak egymással.

Noha a francia versenyhatóság alább bemutatandó *GdF Suez*-ügye nem digitális piaci szereplőt érintett, de kiválóan szemléltet egy olyan helyzetet, amikor az adatvédelem és a versenyjog érdekei eltérnek. Egyúttal példaértékű lehet az a hatóságközi együttműködés, amely eredményeként mindkét jogterület számára megnyugtató megoldás született.

AUTORITÉ DE LA CONCURRENCE–GDF SUEZ

A francia versenyhatóság 2014-ben indított eljárást a GdF Suezzel szemben, amely még korábbi monopolhelyzetéből következően erőfölényes pozíciót foglalt el a francia energiapiacra. A GdF Suez a hatóság erőfölénnyel való visszaéléssel vádolta, amely többek között abban nyilvánult meg, hogy a vállalat – inkumbensként megszerzett és a majdnem minden francia háztartás fogyasztói szokásait tartalmazó – adatállományát a többi (potenciális) versenytárs piacra lépésének megakadályozására használta fel. Az adatállomány ugyanis lehetővé tette a személyre szabott kapcsolatfelvételt a fogyasztókkal, míg a versenytársaknak erre nem volt lehetőségük. A probléma kezelésére a francia versenyhatóság ideiglenes intézkedést rendelt el a GdF Suez ellen, és arra kötelezte a vállalatot, hogy adatállományához biztosítson hozzáférést a versenytársak számára is.⁴¹ Az intézkedés előtt azonban francia versenyhatóság állásfoglalást kért az adatvédelmi hatóságtól, utóbbi pedig szigorú feltételekhez kötötte az adatállományhoz való hozzáférésre kötelezést: a fogyasztókat előzetesen tájékoztatni kellett az adattranzakcióról, és a fogyasztóknak egyértelmű és egyszerű lehetőséget kellett biztosítani annak érdekében, hogy tiltakozhassanak az adataik más adatkezelők (versenytársak) általi kezelése ellen.⁴²

⁴¹ Autorité de la Concurrence, 14-MC-02, GdF Suez, 294. pont.

⁴² Uo.

Az ügyből azt kell látni, hogy hatósági beavatkozás nélkül (amely önmagában megteremti a hozzáférés GDPR szerinti jogalapját) az érintettek egyedileg beszerzett hozzájárulására lett volna szükség, ezek egyenkénti beszerzése azonban gazdaságilag teljesen életképtelen megoldás lett volna. A versenyhatóság és az adatvédelmi hatóság közös fellépése tehát ebben az esetben egyszerre foglalkozott a személyes adatok megfelelő védelmével, közvetett módon az egyedi hozzájárulás biztosításával (azáltal, hogy értesültek az adatkezelésről, és tiltakozhattak ellene) és a gazdasági akadályok lebontásával.

Adatvédelem mint objektív kimentés értékelése ♦ Az Egyesült Államok Kongresszusának egyik meghallgatásán azt a kérdést tették fel a Google vezérigazgatójának, miért korlátozza a cég a harmadik fél hirdetői részére az adatállományokhoz való hozzáférést. A Google vezérigazgatója a gyakorlatot a szigorú adatvédelmi jogszabályoknak való megfelelésséggel igyekezett igazolni.⁴³

AUTORITÉ DE LA CONCURRENCE–APPLE

Az Apple 2020-ban bejelentette, hogy olyan új funkcióval (*App Tracking Transparency, ATT*) látja el az iOS rendszert, amely az egyes applikációk megnyitása során nyilatkoztatja az érintetteket arról, hogy hozzá kívánnak-e járulni az applikáció által történő adatgyűjtéshez. A hozzájárulás ilyen formában történő kérése nyilvánvalóan figyelemfelkeltőbb, amely egyúttal drasztikusan csökkentheti is a hozzájárulások számát. Az új intézkedésben rejlő üzletvesztés felett a digitális hirdetésszolgáltatók sem hunytak szemet, és érdekképviselői szerveiken keresztül 2020 októberében panaszt nyújtottak be a francia versenyhatósághoz. Érvelésük lényege szerint az Apple visszaél az iOS rendszeren belüli erőfölényével, amelynek következtében a hirdetésszolgáltatók lényegében kiszorulnak a piacról. A panaszosok kérték a hatóságtól, hogy ideiglenes intézkedés elrendelésével akadályozza meg az új frissítés implementálását, azonban a francia hatóság ezt elutasította, mivel egyáltalán nem tekintette visszaélésszerűnek azt, hogy egy társaság hatékonyabb adatvédelmi hozzájárulási mechanizmust vezetett be.⁴⁴ Noha az ügy folyamatban van, sajtóértesülések szerint úgy tűnik, hogy a tényállás vizsgálatába a francia versenyhatóság bevonja az adatvédelmi hatóságot is: utóbbi például egyértelműen felhívta a figyelmet arra, hogy jóllehet az új funkció valóban megfelel az adatvédelmi követelményeknek, az Apple saját alkalmazásai nem követik a gyakorlatot. Emiatt a versenyhatóság jelenleg is vizsgálja, hogy fennáll-e az Apple felelőssége előnyös helyzetének jogellenes kihasználása (*self-preferencing*)⁴⁵ kapcsán.

⁴³ Kongresszus [2020].

⁴⁴ *Autorité de la Concurrence*, 21-D-07, *Apple*-ügy, 4. o.

⁴⁵ A *self-preferencing* alkalmazása esetén a vállalat olyan gyakorlatot alkalmaz, amellyel a saját termékeit vagy szolgáltatásait mesterségesen előnyösebb helyzetbe hozza a versenytárs termékeivel, illetve szolgáltatásaival szemben.

Európában versenyjogi szempontból ennek az érvelésnek azért van jelentősége, és azért lenne célravezető, mert amennyiben a vállalkozás igazolni tudja, hogy valamely jogszabály olyan magatartást ír elő, amely kizárja a vállalkozás versenyzői magatartásának bármilyen lehetőségét, akkor a magatartás mentesül a versenyjogi jogkövetkezmények alól (az EUMSZ 101. és 102. cikkét nem lehet alkalmazni).⁴⁶ A versenyjogi szabályokat azonban szükséges alkalmazni abban az esetben, ha a jogszabály hagy némi mozgásteret a vállalkozás önálló magatartásához.⁴⁷

Noha a GDPR hatalmas bírsághatósága valóban riadalmat kelthet azok körében, akik a szabályok betartásáért felelősek a vállalkozásokban (*compliance*-felelősök), azonban sok esetben a vállalkozások olyan gyakorlatot is adatvédelmi köntösbe igyekeznek bújtatni, amelyre a GDPR nem kötelez. A brit versenyhatóság és az adatvédelmi hatóság közös közleménye kifejezetten kockázatként jelöli meg, ha az adatvédelmi jogszabályok értelmezését a piaci szereplőkre bízzák, mivel ez megteremti annak a lehetőségét, hogy az adatalapú versenyelőnyt élvező szereplők adatvédelmi okokra hivatkozva hárítsák el a hozzáférési kérelmeket.⁴⁸

A PUHA JOGI (*SOFT LAW*)⁴⁹ ESZKÖZÖK ÉS STRATÉGIAI EGYÜTTMŰKÖDÉSI LEHETŐSÉGEK

Olaszország • 2017-ben az olasz versenyhatóság a médiahatósággal és az adatvédelmi hatósággal közös ágazati vizsgálatot indított a *big data* kapcsán. A vizsgálat egyik fő célja annak elemzése volt, hogy vajon milyen szerepe van az adatvédelemnek a digitális piaci versenyben. A vizsgálat eredményeként a három hatóság közös digitális piaci iránymutatást tett közzé, azonosítva a versenyjogi és adatvédelmi problémákat, a közös hatósági fellépési lehetőségeket, továbbá javaslatokat fogalmazott meg a jogalkotó részére.⁵⁰

Egyesült Királyság • A brit kormány megbízásából készített Furman-riport,⁵¹ valamint a brit versenyhatóság (*Competition and Markets Authority, CMA*) által készített, az online platformokról és hirdetésekről szóló tanulmány⁵² egyaránt felvet adatvédelmet is érintő versenyjogi problémákat, mindemellett mindkét tanulmány elké-

⁴⁶ C-359/95. P. és C-379/95. P. sz. *Bizottság és Franciaország kontra Ladbroke Racing* egyesített ügyekben hozott ítélet, ECLI:EU:C:1997:53, 33. és 34. pont.

⁴⁷ C-280/08 P. számú *Deutsche Telekom AG kontra Európai Bizottság*-ügyben hozott ítélet, ECLI:EU:C:2010:603, 85–86. pont.

⁴⁸ *CMA–ICO* [2021] 68. pont.

⁴⁹ A *soft law* a jogforrási szintet el nem érő, jogszabályként nem megjelenő, de jogi relevanciájú hatósági jogi iránymutatások, közlemények gyűjtőneve.

⁵⁰ *AGCM–AGCoM–GDPD* [2019].

⁵¹ *Furman* [2019].

⁵² *CMA* [2020]

sztítésében szerepet vállalt a brit adatvédelmi hatóság (*Information Commissioner's Office, ICO*) is. Leginkább azonban a brit versenyhatóság és adatvédelmi hatóság 2021-ben kiadott közös nyilatkozatát kell kiemelnünk, amelyben konkrét kárelméletek is megjelennek a digitális piaci szereplők adatvédelmi és versenyjogi szempontból egyszerre aggályos gyakorlatai kapcsán, ideértve az adatfelhasználásra vonatkozó választási lehetőségek korlátozottságát, illetve az ilyen módon gyűjtött adathalmazból eredő erőfölény bebetonozását.⁵³

Hollandia ♦ A holland versenyhatóság és adatvédelmi hatóság 2016. október 11-én együttműködési keretrendszert hozott létre, melynek célja egyrészt a hatóságközi információcsere biztosítása, másrészt a feladat- és hatáskörök rendezése azokban az ügyekben, amelyek egyszerre érintik mindkét hatóságot. A megállapodás 9. cikke egyértelműen nevesíti, hogy bizonyos esetekben a hatóságok érdekei konkurálhatnak, és ezekben a hatóságok kötelesek közös konzultációt kezdeményezni. A megállapodás érdekessége, hogy speciális problémák kapcsán történő együttműködésre is utal, így például a weboldalakon alkalmazott sütik általi adatgyűjtésekre vagy a kéretlen marketingüzenetekkel szembeni fellépésre.⁵⁴

Magyarország ♦ A Gazdasági Versenyhivatal (GVH) és a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság (NAIH) 2015-ben kötött együttműködési megállapodást, amely elsősorban a két hatóság közötti általános kommunikációt intézményesítő rendelkezéseket tartalmaz. Vannak azonban olyan rendelkezések is, amelyek konkrét ügyekben való együttműködésre utalnak. Eszerint a NAIH és a GVH kölcsönösen tájékoztatják egymást arról, ha feladat- és hatáskörük gyakorlása során a személyes adatok kezelésével kapcsolatos, a verseny feltételeit vagy a fogyasztói érdekek védelmét is érintő gyakorlat vizsgálata válik szükségessé. Noha a megállapodás hétéves, jelenleg mégsem áll rendelkezésre olyan információ, amely élénk hatóságközi kommunikációra utalna. A GVH által 2022 februárjában közzétett Az adatvagyon keletkezése és szerepe az online kiskereskedelemben fogyasztóvédelmi és versenypolitikai szempontból című tanulmány és annak mellékletei sem utalnak a NAIH közreműködésére, holott a tanulmány több helyen is körüljár bizonyos adatvédelmi kérdéseket.⁵⁵

Együttműködési lehetőségek a fúziókontroll területén ♦ Megfelelő szabályozási háttér mellett a vállalatok közötti összefonódások ellenőrzése, azaz a fúziókontroll a versenyhatóságok komoly prevencióeszköze lehet a digitális piacok koncentrációjának megakadályozása érdekében. Az elmúlt évek fúziói rámutatnak, hogy egy digitális vállalkozás részéről komoly adathozzáférési lehetőséggel kecsegtet – és emiatt

⁵³ CMA-ICO [2021] 19. o.

⁵⁴ ACM-AP [2016].

⁵⁵ GVH [2022].

az üzleti stratégia része – az olyan vállalatok felvásárlása, amelyek által még nagyobb adatmennyiséghez fér hozzá a felvásárló vállalkozás. Sokat elárulnak erről az OECD adatai: az adatalapú szektorokban 2008-ban 55, 2012-ben már 164 felvásárlásra került sor.⁵⁶

Az összefonódások ellenőrzése tehát olyan lehetőség, amely *ex ante* jelleggel kezelheti a digitális piac versenytorzulását. E felismerés alapján a német és az osztrák versenyhatóságok közösen módosították fúziós közleményüket, amelynek keretén belül konkrét említést tesznek arról, hogy az összefonódás engedélyezése során vizsgálható az érintett vállalkozások által kezelt személyes adatok értéke is.⁵⁷

Magyarországon az adatok összefonódásban betöltött szerepe ennél is magasabb szinten, a versenytörvényben⁵⁸ nyer elismerést, melynek 30. § (2a) bekezdése (hatályos: 2022. január 1.) kifejezetten előírja, hogy digitális piacokat érintő összefonódások elbírálásakor vizsgálni kell különösen az érintett vállalkozásoknak a verseny szempontjából releváns adatokhoz való hozzáféréseiből, valamint az összefonódásnak az érintett vállalkozások pénzügyi befolyásából, méretelőnyéből, adatok felhalmozására való képességéből és az adathalmazok összeadódásából fakadó, innovációra és versenyre gyakorolt hatását. Továbbá a GVH két fúziós határozatában is foglalkozik az összefonódással érintett társaságok által kezelt adatállományokkal.⁵⁹

A Bizottság korábbi fúziós gyakorlatában is található utalás az adatvédelemre mint a verseny minőségi szempontjára,⁶⁰ komoly vitákat váltott ki azonban, hogy a Bizottság 2020-ban kötelezettségvállalások mellett engedélyezte a *Google–FitBit*-fúziót, hogy számos jogász és közgazdász⁶¹ – talán okulván *Facebook–WhatsApp*-ügyből, ahol a kötelezettségvállalás nem akadályozta meg a Facebookot több az azokkal ellentétes adatfelhasználásban – felhívta a figyelmet arra a veszélyre, hogy a Google a FitBit okosórakon keresztül igen fontos lokációs, egészségügyi és egyéb adatokhoz jut, amelyeket aztán egyéb szolgáltatásainak fejlesztéséhez (vagy célzott hirdetésekhez) használ(hat) fel. A Bizottság vezető közgazdásza az adatvédelmi aggályokat mégis „túláságosan spekulatív” jellegűnek tekintette,⁶² amely azonban komoly szakmai vitát robbantott ki a közgazdászok körében, akik úgy vélték, hogy a Google – a Facebookhoz hasonlóan – megpróbálja megkerülni a kiszabott kötelezettségeket.⁶³

Vitathatatlan, hogy az adatvédelmet versenytényezőként igen nehéz, ha nem lehetetlen értékelni a klasszikus közgazdasági elméletekkel, amelyek „árakat”, „mennyiségeket”

⁵⁶ OECD [2015] 94. o.

⁵⁷ *Bundeskartellamt–Bundswettbewerbsbehörde* [2018] 57. pont.

⁵⁸ A tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény.

⁵⁹ Gazdasági Versenyhivatal, Vj-12/2019/248. sz. *Netrisk.hu–Biztosítás.hu*-ügy; Gazdasági Versenyhivatal, Vj-14/2019/175. sz. *Dante–Extreme Digital*-ügy.

⁶⁰ COMP/M.7217. sz. *Facebook–WhatsApp*-ügy, 87. pont, COMP/M.8124. sz. *Microsoft–LinkedIn*-ügy, 350. pont.

⁶¹ *PI* [2020], *BEUC* [2020], *CEPR* [2020].

⁶² *Régibeau* [2021].

⁶³ *Crawford és szerzőtársai* [2021].

és egyéb mérhető jellemzőket igényelnek egy vizsgálat elvégzéséhez. Az adatvédelmi szempontok *ex ante* figyelembevételének hiányában azonban – többek között – fogyasztói jólétet csökkentő hatások merülhetnek fel. Bizonyos digitális piaci szereplők fúziója ugyanis szükségképpen azzal a következménnyel járhat, hogy az érintett felhasználóról a társaság/adatkezelő átfogóbb és adatokban gazdagabb profilt tud létrehozni.⁶⁴ Továbbá egy fúzió következtében csökkenthet a fogyasztó saját adatai feletti rendelkezési jogának hatékonysága – például azáltal, hogy a fúzió következtében olyan társaság gyakorol irányítást az adatállomány felett, amely unión kívüli harmadik országba exportál személyes adatokat, amit az adatvédelmi hatóságok igen komoly kockázatként azonosítanak. Ráadásul a piaci szereplők számának csökkenése úgy is felfogható, hogy a fogyasztó választási lehetőségei csökkennek abból a szempontból, hogy kinek kíván hozzáférést biztosítani a személyes adataihoz, márpedig az anonimitást lehetővé tevő technológiák – például a virtuális magánhálózatok (*Virtual Private Network, VPN*) – terjedése egyértelmű jele annak, hogy a fogyasztók részéről igenis van igény az adatvédelmi szempontú minőségi versenyre.

KONKLÚZIÓ

Az első kérdéskörben az EUB legfrissebb, *bpost* döntése alapján azt vizsgáltuk, hogy a *ne bis in idem* elv hogyan érvényesül akkor, ha egy kapuőrnek minősülő vállalkozás magatartása egyszerre von maga után a DMA alapján a Bizottság, illetve a versenyjogi jogszabályok alapján valamely versenyhatóság által kiszabott bírságot. A kétszeres értékelés tilalmának elvét olyan helyzetben is elemeztük, ahol a magatartás a GDPR szerinti adatkezelésnek is minősül, így nemcsak bizottsági és versenyhatósági, hanem adatvédelmi hatósági eljárást is indokolhat. A vizsgálat eredményeként mindkét helyzetben megállapítható, hogy ugyan sérül a *ne bis in idem* elve abban az esetben, ha ugyanazon magatartás miatt ugyanazon vállalkozással szemben több hatóság is bírságot szab ki (függetlenül az eltérő védett jogi tárgyaktól), ez a sérelem azonban a Charta 52. cikkének (1) bekezdése szerint indokolt lehet, amennyiben a korlátozás (tudniillik bírságkiszabás) 1. minimum törvényszintű jogszabály által előírt (illetve lehetővé tett), 2. nem érinti a *ne bis in idem* elv lényeges tartalmát (vagyis nem ugyanazon a jogalapon indul eljárás), 3. arányos, 4. elengedhetetlen, és ténylegesen az Unió által elismert általános érdekű célkitűzéseket vagy mások jogainak és szabadságának védelmét szolgálja. Leegyszerűsítve, a többszörös bírságkiszabás lehetséges, de a hatóságoknak tekintettel kell lenniük a másik által kiszabott bírságra.

Ezt követően rávilágítottunk arra, hogy a versenyhatóságoknak tekintettel kell lenniük saját hatáskörükre és kompetenciájukra akkor, amikor az adatvédelmi jog által megoldatlan, de a piacokon problémát okozó magatartással szemben lépnek fel.

⁶⁴ *Binns és szerzőtársai* [2018] 1. o.

Ennek egyrészt a határozat megtámadhatósága miatt van relevanciája, hiszen szem előtt kell tartani, hogy az adatvédelmi jog rendelkezéseinek értelmezése és az adatkezeléseket érintő jogsértéseket kezelő szankciók kiszabásának lehetősége elsősorban továbbra is a GDPR-ben meghatározott adatvédelmi hatóságokat illeti meg.

A versenyhatóságok adatkezeléseket is (közvetetten vagy közvetlenül) befolyásoló fellépésével kapcsolatban rámutattunk azokra az érvekre is, amelyek az adatvédelmi megfontolásoknak a versenyhatósági eljárásban valamilyen módon való figyelembevétele mellett szólnak. A versenyhatóság például képes olyan szankciókat hozni, amellyel sérti az adatvédelem mint egy másik közpolitika céljait, aminek eredményeként a versenyhatósági szankció akár adatvédelmi bizonytalanságba is sodorhatja az adott vállalkozást, ami egyrészt az érintett személyek jogainak érvényesülése, másrészt a hatalmas bírsággkockázat szempontjából sem kívánatos szituáció. Az adatvédelmi szempontok azonban felmerülhetnek a vállalkozás magatartásának versenyjogi mentessége kapcsán is. Ha ugyanis egy magatartás a GDPR által meghatározott, akkor a vállalkozás versenyjogi felelőssége – autonómia hiányában – nem állapítható meg. Előfordulhatnak olyan esetek is azonban, ahol a vállalkozás csak félrevezetően hivatkozik az autonómia hiányára, a GDPR valamely rendelkezése ugyanis megfelelő mozgásteret hagy a vállalkozás gyakorlatának kialakításához. Végző soron olyan helyzet is előállhat, hogy a vállalkozás valamely magatartása ugyan visszaélésnek lenne tekinthető, ám azt valamilyen adatvédelmi hatékonyságnövekedés mégis indokolja.

Bemutattuk azt is, hogy a fenti problémák megelőzése érdekében más tagállamokban a verseny- és adatvédelmi hatóságok hogyan működnek együtt *ad hoc* módon, konkrét ügyekben, közös iránymutatások kiadása vagy hatóságközi együttműködési megállapodások révén. Ezeknek a megoldásoknak az ismertetését azért tartottuk szükségesnek, mert mind a digitális piaci óriások magatartása által okozott közpolitikai problémák, mind pedig az ezekre válaszul létrejött joganyagok egyre komplexebbé válnak, amelyek mellett a hatékony – ideértve mind a túl- és alulszankcionálás elkerülését is – jogérvényesítéshez elengedhetetlen, hogy a hatóságok kimozduljanak saját jogterületük elefántcsonttornyából.

IRODALOM

- ACM [2021]: Summary of decision on abuse of dominant position by Apple. Case no. ACM/19/035630. Netherlands Authority for Consumers and Markets (ACM), augusztus 24. <https://www.acm.nl/sites/default/files/documents/summary-of-decision-on-abuse-of-dominant-position-by-apple.pdf>.
- ACM–AP [2016]: a holland versenyhatóság (ACM) és adatvédelmi hatóság (AP) között létrejött együttműködési megállapodás, elérhető: https://autoriteitpersoonsgegevens.nl/sites/default/files/atoms/files/convenant_acm-ap.pdf.
- AGCM–AGCOM–GDPD [2019]: Big data. Joint survey. Guidelines and policy recommendations. https://en.agcm.it/dotcmsdoc/pressrelease/Big%20Data_Guidelines%20and%20policy%20recommendations.pdf.
- AUTORITÉ DE LA CONCURRENCE–BUNDESKARTELLAMT [2016]: Competition Law and Data. https://www.bundeskartellamt.de/SharedDocs/Publikation/DE/Berichte/Big%20Data%20Papier.pdf;jsessionid=EF0C056415B8FA48369F2E82868B90D6.2_cid371?__blob=publicationFile&v=2.
- BEUC [2020]: Google FitBit Merger – Competition concerns and harms to consumers. Bureau européen des unions de consommateurs, Brüsszel, https://www.beuc.eu/publications/beuc-x-2020-035_google-fitbit_merger_competition_concerns_and_harms_to_consumers.pdf.
- BINNS, R.–LYNGS, U.–KLEEK, M.V.–ZHAO, J.–LIBERT, T.–SHADBOLT, N. [2018]: Third Party Tracking in the Mobile Ecosystem. Department of Computer Science, University of Oxford, <https://arxiv.org/pdf/1804.03603>.
- BUNDESKARTELLAMT–BUNDESWETTBEWERBSBEHÖRDE [2018]: Guidance on Transaction Value Thresholds for Mandatory Pre-merger Notification (Section 35 (1a) GWB and Section 9 (4) KartG), https://www.bundeskartellamt.de/SharedDocs/Publikation/EN/Leitfaden/Leitfaden_Transaktionsschwelle.pdf?__blob=publicationFile&v=2.
- CEPR [2020]: Google/Fitbit will monetise health data and harm consumers. Centre for Economic Policy Research, <https://cepr.org/voxeu/columns/googlefitbit-will-monetise-health-data-and-harm-consumers>.
- CMA [2020]: Competition & Markets Authority, Online Platforms and Digital Advertising, Market Study Final Report, 2020 július 1. https://assets.publishing.service.gov.uk/media/5efc57ed3a6f4023d242ed56/Final_report_1_July_2020_.pdf.
- CMA–ICO [2021]: Competition and data protection in digital markets: a joint statement between the CMA and the ICO. <https://www.gov.uk/government/publications/cma-ico-joint-statement-on-competition-and-data-protection-law>.
- CRAWFORD, G.–CAFFARRA, C.–RYAN, J. [2021]: The antitrust orthodoxy is blind to real data harms. Centre for Economic Policy Research, London. <https://cepr.org/voxeu/blogs-and-reviews/antitrust-orthodoxy-blind-real-data-harms>.
- CRÉMER, J.–DE MONTJOYE, Y.–A.–SCHWEITZER, H. [2019]: Competition policy for the digital era. Report to the European Commission, <https://ec.europa.eu/competition/publications/reports/kd0419345enn.pdf>.
- DOUGLAS, E. M. [2021]: Digital Crossroads: The Intersection of Competition Law and Data Privacy. Report to the Global Privacy Assembly Digital Citizen and Consumer Working Group, Temple University Legal Studies Research Paper No. 40. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3880737.

- EB [2020]: Javaslat az Európai Parlament és a Tanács rendelete a digitális ágazat vonatkozásában a megtámadható és méltányos piacokról (digitális piacokról szóló jogszabály). COM(2020) 842 final 2020/0374(COD). Európai Bizottság, Brüsszel, december 15. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020PC0842&from=HU>.
- ECN [2021]: Joint paper of the heads of the national competition authorities of the European Union. European Competition Network, https://ec.europa.eu/competition/ecn/DMA_joint_EU_NCAs_paper_21.06.2021.pdf.
- EU [2016]: Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/679 rendelete (2016. április 27.) a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről (általános adatvédelmi rendelet). HL L 119, május 4. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R0679&from=PT>.
- EU [2022]: Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2022/1925 rendelete (2022. szeptember 14.) a digitális ágazat vonatkozásában a versengő és tisztességes piacokról, valamint az (EU) 2019/1937 és az (EU) 2020/1828 irányelv módosításáról (digitális piacokról szóló jogszabály). HL L 265, október 12. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022R1925>.
- EDPB [2022]: Binding Decision 2/2022 on the dispute arisen on the draft decision of the Irish Supervisory Authority regarding Meta Platforms Ireland Limited (Instagram) under Article 65(1)(a) GDPR. European Data Protection Board, https://edpb.europa.eu/system/files/2022-09/edpb_bindingdecision_20222_ie_sa_instagramchildusers_en.pdf.
- FURMAN, J. [2019]: Unlocking digital competition: Report of the Digital Competition Expert Panel. https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/785547/unlocking_digital_competition_furman_review_web.pdf.
- GRAEF, I. [2016]: EU competition law, data protection and online platforms: Data as essential facility. International Competition Law Series, Vol. 68. https://limo.libis.be/primos-explore/fulldisplay?docid=LIRIAS1711644&context=L&vid=Lirias&search_scope=Lirias&tab=default_tab&lang=en_US&fromSitemap=1.
- GVH [2022]: Az adatvagyon keletkezése és szerepe az online kiskereskedelemben fogyasztóvédelmi és versenypolitikai szempontból. A Gazdasági Versenyhivatal AL/93/2021. számú piacelemzésének eredményeként készült tanulmány, február 16. Megjelent: Piacelemzés az adatvagyon keletkezéséről és szerepéről az online kereskedelemben. https://gvh.hu/pfile/file?path=/dontesek/agazati_vizsgalatok_piacelemzesek/piacelemzesek/piacelemzesitanulmany&inline=true.
- KERBER, W. [2021]: Competition Law in Context: The Example of its Interplay with Data Protection Law from an Economic Perspective, *Wirtschaft und Wettbewerb*, No. 7–8. 400–404. o. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3890603.
- KONGRESSZUSA [2020]: Big Tech Antitrust Hearing Full Transcript July 29 [az Egyesült Államok Kongresszusa előtt lezajlott 2020. július 29-i meghallgatás leirata]. <https://www.rev.com/blog/transcripts/big-tech-antitrust-hearing-full-transcript-july-29>.
- MUNDT, A. [2021]: Digital And Competition: Should the Rules be Changed? *Concurrences – Antitrust Publications & Events*, március 10. <https://www.concurrences.com/en/events/digital-and-competition-2-keynote-speech-by-thierry-breton-tipping-should>.
- OECD [2015]: Data-Driven Innovation: Big Data for Growth and Well-Being. OECD Publishing, Párizs, <https://www.oecd.org/sti/data-driven-innovation-9789264229358-en.htm>.

- OECD [2020]: Consumer Data Rights and Competition – Background note. DAF/COMP (2020)1, [https://one.oecd.org/document/DAF/COMP\(2020\)1/en/pdf](https://one.oecd.org/document/DAF/COMP(2020)1/en/pdf).
- PI [2020]: Submission to the Australian Competition and Consumer Commission on the proposed acquisition of Fitbit, Inc. by Google LLC. Privacy International, Canberra, https://privacyinternational.org/sites/default/files/2020-07/WEB_20.03.25_PI_Submission_Google_Fitbit_ACCC_FINAL.pdf.
- RÉGIBEAU, P. [2021]: Why I agree with the Google-Fitbit decision. Centre for Economic Policy Research, London, <https://cepr.org/voxeu/columns/why-i-agree-google-fitbit-decision>.
- STEENBERGEN, J. [2021]: EU Digital Markets: Where do Member States Stand? című online konferencián elhangzott válasza. Concurrences – Antitrust Publications & Events, március 2. <https://www.concurrences.com/en/events/eu-digital-markets-where-do-member-states-stand>.
- STIGLER CENTER [2019]: Stigler Committee on Digital Platforms. Final Report. <https://www.chicagobooth.edu/-/media/research/stigler/pdfs/digital-platforms---committee-report---stigler-center.pdf>.
- TÓTH ANDRÁS [2021]: A technológiai óriások piaci megregulálásának versenyjogi mozzgatói és aspektusai különös tekintettel a Digital Markets Act javaslatra. Versenytükö, 17. évf. 1. sz. 37–54. o. https://www.gvh.hu/pfile/file?path=/gvh/kiadvanyok/versenytukor/lapszamok/Versenytukor_2021_1.pdf1&inline=true.